خراسان روزنامه صبح ایران
پنج شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۹۶ . ۲۳ ذی الحجه ۱۴۳۸ . شماره ۱۹۶۳۴

سرخوش مدیر دفتر استانی ستاد احیای دریاچه ارومیه چندی پیش گفته بود: «سال ۹۵، یک هزار و ۱۲۰ میلیارد تومان باید به پروژه‌های ستاد احیای دریاچه ارومیه پرداخت می‌شد که ۴۰ درصد تخصیص یافته است.» این بدان معناست که بیش از نیمی از بودجه مصوب و تخصیص یافته به دریاچه، تامین یا پرداخت نشده و با این وضعیت طبیعی است که روند احیا کند پیش برود.

دریاچه ارومیه در انتظار تخصیص کامل بودجه

گزارشی میدانی از حال و روز دومین دریاچه بزرگ آب شور جهان

احیای دریاچه ارومیه؛ خیلی دور خیلی نزدیک

اعظم هادی- ارومیه که می گوییم ذهنمان بیش از هر چیز حتی نقل شیرین و خوشمزه این شهر سرسبز و پرآب، شهر رنگین کمان ادیان و اقوام، به سمت دریاچه معروف و جهانی اش می‌رود. بزرگ ترین دریاچه ایران و دومین دریاچه آب شور دنیا، نشسته در قلب آذربایجان غربی. نگین شمال غرب ایران که هر روز رنگ خوش فیروزه ای اش در تصاویر ماهواره ای محوتر و کمتر می شود. اگر چه طی چهار سال اخیر اقدامات ارزشمند و امیدوار کننده ای برای احیای این دریاچه که مایه دلخوشی هفت میلیون ساکن آذربایجان شرقی و غربی است، انجام گرفته اما تا شرایط آرمانی راهی طولانی است. این نگین آبی آذربایجان و شمال غرب ایران تا دوسه سال قبل نفس هایش به شماره افتاده بود و اگر بگوییم رو به احتضار بود بیراه نگفته ایم. آن سال ها حال ناخوشش حال و روز مردمان دیار آذربایجان را هم دگرگون کرده و دل و دماغی برایشان باقی نگذاشته بود. همه نگران دریاچه بودند که هر روز آب می رفت و جلوی چشم شان ذره ذره می مرد، هنوز هم البته نگرانند اما طی دو سه سال اخیر به ویژه امسال امیدها انگار بیشتر شده است؛ انگار دریاچه دوباره و البته خیلی آرام دارد جان می گیرد و گویی دارد به مردم امید می‌دهد. البته هنوز هستند بسیاری از مردم ارومیه که وقتی با آن ها همکلام می شوی حس و حال ناامیدی و نگرانی از حرف هایشان نمایان است. آن ها نگرانند برای دریاچه ای که سه عنوان پر طمطراق پارک ملی، تالاب بین المللی و ذخیره گاه زیست کره را در یونسکو ثبت شده دارد، که اگر بمیرد فاجعه رخ خواهد داد فاجعه ای که محصول دست بشر و دخالت بیجا و بی حد و حصرش در طبیعت است و چنان میان گذر که البته امسال آب تا حوالی آن رسیده است، مسافران را می بینم که با احساسی توام با امید و نگرانی دریاچه را نگاه می کنند و برخی از سر تاسف و بعضی دیگر هم به نشانه تایید سری تکان می دهند. برخی که ۶-۵ سال قبل را دیده اند حالا خیلی امیدوارند و آن ها که سال های زیادی است دریاچه را ندیده اند برای آن احساس نگرانی دارند. بخش جنوبی دریاچه، تقریبا خشک است به طوری که حتی عده ای در آن به پرورش شتر روی آورده اند و می توانی گله های شتر را در دسته های ۱۰ و ۲۰ نفری به راحتی مشاهده کنی! جز بخش هایی که پرآب است و رنگ آبش قرمز شده، بقیه قسمت های ساحلی خشک است و شوره زار. آن قدر گستره این خشکی و سفیدی شوره زار زیاد است که با خود می گویی ای کاش این بودجه های احیای دریاچه زودتر برسد و این مایه امید مردم منطقه، حالش خوب و خوب تر شود. در عین حال و با وجود اقدامات خوبی که در دو سه سال اخیر شده است، اما مردم همچنان نگرانند؛ حرف های برخی از مردم منطقه، نشانی از امید ندارد و شاید زمان بیشتری باید صرف شود تا امیدها برای زندگی و حیات دوباره دریاچه زنده شود. دریاچه ای که به واقع محمل زندگی است برای مردمان آذربایجان و پیر امونش. دریاچه بزرگ ایران نامش را از شهر هم جوارش ارومیه گرفته که واژه ای آشوری است و از دو بخش تشکیل شده است. «اور» به معنای محل و مکان و «میه» به معنای آب که قرابت زیادی با ماء در زبان عربی دارد. البته در مقطعی هم دریاچه را «چی چست» به معنای درخشان می خواندند و در دوره ای نیز از تاریخ، نام شهر و دریاچه ارومیه به رضائیه تغییر یافت اما دوباره، ارومیه کرده است، اما تعدادی از قایق های تفریحی و یدک کش ها در گوشه ای از ساحل خشک و شوره زار به حال خود رها شده و پوسیده اند! در کنار جاده میان گذر دریاچه که بیشترین فراوانی مجموعه های ساحلی تفریحی در این منطقه وجود داشت این صحنه های ناخوشایند بیشتر رویت می شود و توی ذوق می زند. یکی از اهالی ارومیه که خانمی میان سال و دانشگاهی است با ابراز تاسف از خشک شدن دریاچه، جاده میان گذر را نشان می دهد و می گوید: «یک زمانی آب آن قدر بالا می آمد که وقتی با خودروی شخصی از جاده میان گذر رد می شدیم آب داخل خودرو می آمد و مجبور بودیم در انتهای جاده میان گذر توقف و آب را تخلیه کنیم اما حالا چه؟ آبی نمانده، دریاچه ای نمانده، امیدی نمانده!» او که به واسطه حضور بستگانش در اداره ها و موسسات مربوط به مطالعات دریاچه ارومیه اطلاعات خوبی از وضعیت آن و روند تثبیت و احیا دارد، ادامه می دهد: «شخصا فکر می کنم انتقال آب ارومیه به شهرهای هم جوار و گرفتن حقابه دریاچه با زدن سد روی رودخانه های بزرگ و کوچک منطقه و البته ایجاد فاضلاب شهری در ارومیه از مواردی است که به خشکی دریاچه دامن زد. شهر ما شهر پرآب و پربارشی است. تا چند سال پیش آب نزولات جوی از طریق ناودان ها به جوی های خیابان می ریخت و به سمت دریاچه سرازیر می شد اما با اجرای فاضلاب شهری عملا این منبع تغذیه آب هم از دریاچه گرفته شد. ضمن این که اطراف دریاچه ارومیه پر از باغ های شخصی کوچک و بزرگ است که معمولا چاه عمیق دارند اما محصول آن برداشت نمی شود یا اگر هم برداشت شود به خاطر نبود خریدار به فروش نمی رسد و از بین می رود. باید فکری برای الگوی کشت و تغییر سبک کشاورزی و باغ داری شود تا راه های تغذیه دریاچه باز شود.» نکته ای را که این شهروند ارومیه ای بیان می کند می توان در لابه لای صحبت های مسعود تجریشی مدیر دفتر برنامه ریزی و تلفیق و سخنگوی ستاد احیای دریاچه ارومیه هم پیدا کرد جایی که به انتقال فاضلاب شهری تصفیه شده به دریاچه ارومیه اشاره و تاکید می کند که این مسئله می تواند یکی از راه های تغذیه دریاچه ارومیه باشد. دریاچه ای که تا احیای کامل نیازمند حداقل ۱۲ میلیارد متر مکعب آب است. در واقع روزگاری نه چندان دور با زدن سد و مهار آب ها و سیلاب ها می خواستند صنعت و کشاورزی منطقه را رونق بدهند اما آن قدر این کار بی رویه و بدون کارشناسی و گاهی غیر مسئولانه انجام شد که به گفته عیسی کلانتری، رئیس سازمان محیط زیست و دبیر ستاد ملی احیای دریاچه ارومیه در این سال ها ارزش کل محصولات صنعتی و کشاورزی به هفت میلیارد دلار هم نرسیده، اما هفت میلیارد دلار برای احیای ارومیه بودجه در نظر گرفته شده است! امیر صدرایی، جوانی ارومیه‌ای است که کارمند میراث فرهنگی و گردشگری است. او هم مثل بیشتر همشهری هایش مدیریت اشتباه منابع آبی و انتقال بی رویه منابع آبی استان به استان های هم جوار و نبود فرهنگ استفاده صحیح از آب؛ این نعمت بی قیمت خداوند را دلیل عمده خشک شدن دریاچه ارومیه می داند و می گوید: «تا اوایل دهه ۸۰ اگر کسی از خشک شدن دریاچه ارومیه حرف می زد شاید همه او را دیوانه خطاب می کردند. دریاچه ای با وسعت ۵۱ کیلومتر مربع مگر می شد که خشک شود. اما متاسفانه با سیاست های غلط در حوزه آب و آبخیزداری، دریاچه از سال ۸۰ شروع به خشک شدن کرد و تا امروز تقریبا ۹ دهم از حجم دریاچه خشک شده است. البته در سال های اخیر اقداماتی برای احیای دریاچه انجام گرفته، اما وجود چند هزار چاه عمیق مجاز و غیر مجاز در اطراف آن، وجود بیش از ۵۰ سد و انتقال آب استان آذربایجان غربی به استان های هم جوار و البته گرم شدن هوا و افزایش تبخیر و جاده میان گذر ۱۵ کیلومتری از جمله عواملی است که باعث خشکی دریاچه زیبای ارومیه شد و هزاران نفر به خاطر این مسئله شغل شان را از دست دادند و گردشگری منطقه هم از رونق افتاد.» این شهروند ارومیه ای که البته امید چندانی به احیای دریاچه ندارد مشکل فعلی کار گروه و ستاد ملی احیا را نرسیدن بودجه های مصوب برای اجرای برنامه های احیا بیان می کند و ادامه می دهد: «چیزی که ما در رسانه های استانی و ملی دیدیم و شنیدیم و خواندیم اختصاص بودجه های چند صد میلیاردی است اما واقعا طرح های احیا به کندی پیش می رود و علت را هم که جویا می شویم یا به گوش مان می رسد کمبود اعتبارات است! با این وضعیت تخصیص اعتبار، دریاچه در همین شرایط ۱۵-۱۰ درصد باقی مانده هم تثبیت نخواهد شد چه برسد به احیا!» در تکمیل صحبت های این شهروند ارومیه ای بد نیست اشاره ای به اظهارات سرخوش مدیر دفتر استانی ستاد احیای دریاچه ارومیه شود که چندی پیش گفته بود: «سال ۹۵، یک هزار و ۱۲۰ میلیارد تومان باید به پروژه‌های ستاد احیای دریاچه ارومیه پرداخت می‌شد که ۴۰ درصد تخصیص یافته است.» این بدان معناست که بیش از نیمی از بودجه مصوب و تخصیص یافته به دریاچه، تامین یا پرداخت نشده و با این وضعیت طبیعی است که روند احیا کند پیش برود و امیدی به احیای آن نداشته باشی! در شهر که قدم می زنی هرم گرما را به خوبی احساس می کنی آن هم در آخرین ماه تابستان که معمولا آب و هوای منطقه آذربایجان به خصوص ارومیه باید مطبوع باشد. البته این فقط مختص ارومیه نیست وضعیت در تبریز یعنی ساحل شرقی دریاچه هم به همین شکل است و در دیگر شهرهای منطقه هم گرمای بی سابقه هوا شهروندان را کلافه کرده است. در نزدیکی موزه ارومیه از شهروندی نشانی «بند» تفرجگاه شهروندان ارومیه ای را می گیرم. می پرسد مسافری؟ بعد که پاسخ مثبت می شنود باروی باز پاسخم را می دهد، اما سری به تاسف تکان می دهد و می گوید: «یک زمانی کل شهر ما مثل همان تفرجگاه بند، آب و هوای خوب و مطبوعی داشت اما چند سالی است که به خاطر تغییر آب و هوا و خشکسالی و خشک شدن دریاچه مان آب و هوا خیلی بد شده. هوا گرم و آفتاب سوزان شده و تنفس سخت. احساس می کنیم هوا سنگین است و نمکی!» بیراه نمی گوید هوا سنگین است و آفتابش داغ. کارشناسان هواشناسی و زیست شناسی هم اذعان کرده اند آب و هوای منطقه تغییر کرده و در تابستان هوای منطقه چهار درصد گرم تر و در زمستان چهار تا پنج درصد سردتر شده و افزایش دو درجه ای هوای منطقه باعث افزایش تبخیر و رسوب بیشتر در دریاچه و گسترد گی خشکی آن شده است.

عکس: مجید فکری/شهریور ۹۶

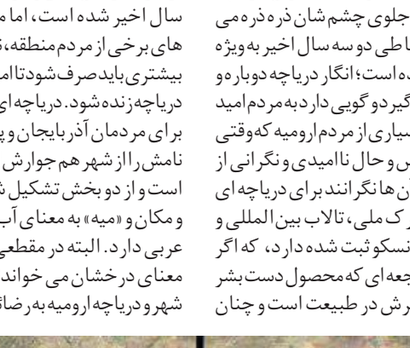

که سایت اینترنتی احیای دریاچه ارومیه گزارش کرده است، آوازه این دستکاری بشر به دوردست ها و کتاب های درسی استرالیا هم رسیده است! فاجعه ای که جان و مال و زندگی حداقل ۱۴ میلیون نفر از ساکنان مناطق شمال، شمال غرب و حتی مرکز ایران را تهدید می کند. حالا چهار سالی است که عزمی ملی برای احیای دریاچه شکل گرفته و کارگروهی تخصصی با حضور متخصصان داخلی و خارجی، راهکارهای کوتاه مدت و بلند مدت برای زنده کردن دوباره نگین آذربایجان ارائه داده است. کاری دشوار برای زنده کردن دریاچه ای که به استناد عکس های ماهواره ای و گزارش موسسات معتبر بین المللی در سال ۲۰۱۵ تنها ۱۲ درصد آن باقی مانده است! رویایی دوردست، اما شیرین که اگر تعبیر شود زندگی است و اگر نشود فاجعه!

سفری به آذربایجان شرقی و غربی برای دیدن دریاچه ارومیه و اطلاع از چند و چون پروژه احیای این دریاچه رو به احتضار، دستاوردش گزارشی است که در ادامه می آید. امید که نگاهمان به محیط زیست و طبیعت اندکی تغییر کند و نامهربانی با طبیعت را پایان دهیم تا زندگی جریان داشته باشد.

■ در جاده امید

در مسیر دو ساعته تبریز تا ارومیه و هنگام عبور از پل و جاده خوانده شد البته این بار با کمی غلط املایی! در واقع واژه درست اورمیه است نه ارومیه که به عنوان غلط مصطلح استفاده می شود. ارومیه را شهر رنگین کمان ادیان و اقوام می خوانند، شهری که مثل یک کشور کوچک است با قومیت های آشوری، کرد، ترک و فارس و مذاهب شیعه و سنی و ادیان مسیحی و کلیمی و زرتشتی. شهری سرسبز که تا چشم کار می کند اطرافش باغ است و مزارع بزرگ، با مردمانی مهمان نواز و خونگرم اما نگران. نگران از آینده شهر و دیارشان، از آینده مبهم دریاچه ای که از نظر آن ها چیزی از آن باقی نمانده و حرف از احیای آن زدن، طنز تلخی است! اهالی ارومیه خیلی راحت، صریح و دلسوزانه درباره دریاچه حرف می زنند از پیر و جوان کرد و ترک و آشوری حرف دلشان، دعا و آرزویشان پر آب شدن و رونق گرفتن دوباره نگین آذربایجان است هر چند برخی ته صحبت هایشان امید چندانی به آینده دریاچه وجود ندارد. در بازار قدیمی ارومیه که پرسه می زنی عکس هایی از دریاچه در حجره ها و تیمچه ها خودنمایی می کند. سواحل زیبایش که روزگاری محل تفریح و تفرج و درمان بسیاری از هموطنان و حتی گردشگران خارجی بود و محل امرار معاش و رزق و روزی حدود ۲۰۰ هزار نفر. اما حالا دیگر از آن همه شکوه و رونق خبری نیست. اگر چه امسال برخی از مشاغل مرتبط با دریاچه که تعطیل شده بود، برگشته و مردم را مشغول به کار که سایت اینترنتی احیای دریاچه ارومیه گزارش کرده است، آوازه این دستکاری بشر به دوردست ها و کتاب های درسی استرالیا هم رسیده است! فاجعه ای که جان و مال و زندگی حداقل ۱۴ میلیون نفر از ساکنان مناطق شمال، شمال غرب و حتی مرکز ایران را تهدید می کند. حالا چهار سالی است که عزمی ملی برای احیای دریاچه شکل گرفته و کارگروهی تخصصی با حضور متخصصان داخلی و خارجی، راهکارهای کوتاه مدت و بلند مدت برای زنده کردن دوباره نگین آذربایجان ارائه داده است. کاری دشوار برای زنده کردن دریاچه ای که به استناد عکس های ماهواره ای و گزارش موسسات معتبر بین المللی در سال ۲۰۱۵ تنها ۱۲ درصد آن باقی مانده است! رویایی دوردست، اما شیرین که اگر تعبیر شود زندگی است و اگر نشود فاجعه!

سفری به آذربایجان شرقی و غربی برای دیدن دریاچه ارومیه و اطلاع از چند و چون پروژه احیای این دریاچه رو به احتضار، دستاوردش گزارشی است که در ادامه می آید. امید که نگاهمان به محیط زیست و طبیعت اندکی تغییر کند و نامهربانی با طبیعت را پایان دهیم تا زندگی جریان داشته باشد.

■ در جاده امید

در مسیر دو ساعته تبریز تا ارومیه و هنگام عبور از پل و جاده

عکس: مجید فکری/شهریور ۹۶

پیگیری

سرپرست وزارت نیرو در گفت و گو با خراسان:

۱۹ پروژه برای احیای دریاچه انتخاب شده است

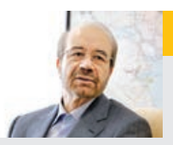

هادی محمدی- ستار محمودی سرپرست وزارت نیرو در گفت و گو با خراسان درباره سرانجام طرح انتقال آب از رود ارس به مرند و در ادامه به دریاچه ارومیه، اظهار کرد: در این زمینه کار گروهی وجود دارد که مسائل مربوط به احیای دریاچه ارومیه را پیگیری می کند. در این کار گروه در مجموع، ۱۹ پروژه از مجموع ده ها پروژه ای که به صورت ایده یا طرح مطرح شده بودند بررسی شدند و در نهایت همان ۱۹ پروژه انتخاب شدند که هر کدام وزن خاصی داشتند. وی افزود: برخی از این پروژه ها از جمله انتقال آب ارس به مرند در دست پیگیری بودند و همچنان هستند و برخی پروژه ها اجرایی شدند مثل انتقال آبراهه ها به دریاچه و استفاده از پساب های تصفیه شده که ساز گار با محیط زیست هستند و استفاده از آب دریاچه پشت سدها. محمودی درباره اعتراضات اهالی ارومیه و آذربایجان غربی مبنی بر این که انتقال آب به سمت تبریز و آذربایجان شرقی در ایجاد و تداوم خشکسالی و بی رونقی کشاورزی آن ها تاثیر داشته است، خاطرنشان کرد: یک خط انتقالی آب از ارومیه به تبریز وجود دارد که قرار بوده دو خط باشد اما بر اساس بررسی های بیشتر در استان های شرقی و غربی به همان یک خط بسنده شده بود اما چون این خط در برخی نقاط دچار آسیب هایی است باید به صورت بای پس و حالت انحراف تعمیر شود و نمی توان آن خط را از مدار خارج و بعد تعمیر کرد بر این اساس باید یک خط بای پس ساخته شود اما نهایتا همان خط قبلی خواهد بود و جز همان خط قبلی، خط انتقال آب جدیدی ایجاد نخواهد شد.

■ رویای ۱۰ ساله

چهار سالی است که صحبت از احیای دریاچه رو به موت است. درست از روزی که دولت یازدهم کارش را آغاز کرد، رئیس جمهور از همت عالی دولت برای احیای دریاچه ارومیه سخن گفت و قول آن را داد. با حضور دکتر حسن روحانی در ارومیه جلسات متعددی برگزار و در اولین جلسه هیئت وزیران در مردادماه سال ۹۲، تشکیل «کار گروه نجات دریاچه ارومیه» تصویب شد. ستاد ملی احیای دریاچه ارومیه تشکیل شد که ریاستش با عیسی کلانتری وزیر سابق کشاورزی بود که البته چند صباحی است عهده دار مسئولیت سازمان محیط زیست در دولت دوازدهم شده است. کلانتری یک گروه مطالعاتی با حضور کارشناسان و متخصصان داخلی و خارجی به منظور تدوین برنامه ۱۰ ساله احیای دریاچه ارومیه با محوریت دانشگاه صنعتی شریف تشکیل داد و طی شش ماه این مطالعات را به سرانجام رساند و ۱۶ عامل اصلی و فرعی خشک شدن دریاچه ارومیه مشخص شد که مهم ترین آن ها عبارت است از: ۱- جاده میان گذر دریاچه ارومیه که باعث شده آب دریاچه در دو طرف ساکن بماند و در نتیجه، رسوبات دریاچه صدها برابر افزایش یافته است. ۲- ایجاد سدها و جمع شدن آب پشت این سدها و عملی نشدن حقابه دریاچه. ۳- افزایش مصارف آب کشاورزی و صنعتی و گرم شدن هوا و افزایش تبخیر. ۴- افزایش منیزیم و کاهش سدیم دریاچه که باعث رسوب نمک است. البته رئیس ستاد ملی احیای دریاچه که سابقه طولانی در حوزه مدیریت کشاورزی کشور دارد به شخصه وضعیت زراعت و باغ داری منطقه را به عنوان مهم ترین عامل خشکی دریاچه ارومیه مورد انتقاد قرار داد و تاکید کرد به دلیل محدودیت هایی که در بخش منابع آبی و خاک مناسب برای کشاورزی وجود دارد نه تنها سطح زیر کشت نباید اضافه شود بلکه میزان اراضی کشاورزی نیز باید کاهش یابد. کلانتری به تازگی و در نخستین جلسات هیئت دولت دوازدهم نیز بر نقش انسانی در فاجعه محیط زیستی دریاچه ارومیه تاکید کرد و در پاسخ به خبرنگاران درباره علل و عوامل خشک شدن دریاچه ارومیه گفت: «سهم تغییرات اقلیمی در خشک شدن دریاچه ارومیه فقط ۱۸ درصد است! عامل اصلی و موثر در خشک شدن رودخانه ها، تالاب ها و دریاچه های کشور از جمله دریاچه ارومیه، احداث سد و جلوگیری از ورود سیلاب ها به این حوضچه های طبیعی است و حتی حقابه پیش بینی شده آن ها هم اجرا و عملی نمی شود!» البته احیای دریاچه ارومیه طرحی ۱۰ ساله است که سه سال نخست این برنامه، به تثبیت وضعیت دریاچه و جلوگیری از خشک شدن بیشتر آن اختصاص یافته است. مهر سال گذشته دوره تثبیت به پایان رسید و مرحله احیا آغاز شد و طبق برنامه زمان بندی، پروژه های زیر ساختی بخش کشاورزی و انتقال آب در حال اجراست. به اعتقاد کارشناسان حوزه آب و خاک نجات دریاچه ارومیه باید به صورت بخش بندی شده، انجام گیرد و علاوه بر این تا جایی که امکان دارد باید نمک های دریاچه و املاح آن کاهش یابد تا آب موجود در دریاچه صرف انحلال نمک نشود. انتقال آب از ارس و پیرانشهر از جمله طرح های مهم برای احیای دریاچه است که عملیات اجرایی آن از مرداد ۹۲ شروع شده، اما به تازگی سرعت گرفته است. یکی دیگر از مصوبات ستاد احیای دریاچه ارومیه کاهش ۴۰ درصدی مصرف آب در بخش کشاورزی حوضه آبریز دریاچه ارومیه است و طبق برنامه هر سال ۸ درصد در مصرف آب بخش کشاورزی در کل حوضه آبریز دریاچه باید صرفه جویی شود. اصلاح الگوی کشت و آبیاری تحت فشار جهت کاهش مصرف آب از جمله راهکارها در این حوزه است. البته کنار همه این طرح ها همکاری مردم و اصلاح الگوی مصرف آب و بالا بردن سطح فرهنگ عمومی برای استفاده از آب و منابع خدادادی دیگر، شاید مهم ترین مسئله در احیای دریاچه ارومیه است. چرا که به عقیده برخی صاحب نظران و کارشناسان، در خواست های مردم منطقه و نمایندگانشان از دولت ها برای تامین آب کشاورزی با احداث سدیا اصرار آن ها برای ایجاد پل میان گذر دریاچه خود عاملی مهم در خشکیدن دریاچه بوده و آن ها بر این باورند که باید به وزارت نیرو مجوز رهاسازی آب های ذخیره شده در پشت سدها داده شود تا از مرگ دریاچه زندگی جلوگیری شود. دریاچه ای که اگر جلوی خشک شدن آن گرفته نشود و کامل خشک شود اقلیم منطقه به شدت تغییر می کند و آب و هوای منطقه از معتدل به گرمسیر تبدیل می شود و وزش باد و توفان های نمکی تا شعاع ۵۰۰ کیلومتری خواهد رسید و بر کشاورزی، اقتصاد، بهداشت و سلامت منطقه و زندگی حدود ۱۴ میلیون ایرانی اثر سوء خواهد گذاشت. علاوه بر نمک موجود در دریاچه، بسیاری از آلودگی ها شامل فلزات سمی سنگین مورد استفاده در صنعت و مواد سمی به کار رفته در کشاورزی به آب های سطحی و زیر سطحی مرتبط با دریاچه نفوذ کرده اند و در صورت خشک شدن دریاچه بسیاری از مواد سمی هوازی می شود و احتمال بروز بیماری های تنفسی و انواع سرطان های پوستی و تنفسی نزد مردم منطقه بسیار زیاد خواهد بود. در واقع با مرگ دریاچه ارومیه زندگی منطقه خواهد مرد و برای آن که حیات منطقه حفظ شود باید این دریاچه هر طور شده، احیا شود حتی اگر به قیمت از دست رفتن بخشی از کشاورزی و باغ داری باشد. البته در خوشبینانه ترین حالت و اگر همه بودجه ها به موقع پرداخت و برنامه های مصوب دولت اجرایی شود ۱۰ سال طول می کشد تا دریاچه به تراز اکولوژیک خود که همان تراز ۱۲۷۴/۱ متر است برسد، در این صورت دریاچه حدود ۱۲ میلیارد متر مکعب آب نیاز دارد.

طراح جدول: امید موسوی

افقی:

۱- از شهرهای خراسان شمالی - هادی - هفتمین روز از هر ماه خورشیدی ۲- ساحل - درمانده - نمایشنامه نویس فرانسوی با آثار علمی تخیلی - روز گذشته ۳- من و شما - مسلک - فرمانده قشون - شب روستایی ۴- طریق - آهسته - رحلت - ریسمان - فرومایه ۵- سخن - ماه سرد - رهن - خاشاک ۶- ضمیمه - هنگام شب - ایوان ۷- برآمدگی لاستیک - روشنی - رودار اروپا - اریکه ۸- کرشمه - میر - شکوه - تابان - قلمه ۹- صریح - تشریفات - میوه ای شبیه سنجد با خاصیت تصفیه خون - تصدیق رو سی ۱۰- پیکر - سبب - اشراف - رفوزه ۱۱- قند شیر - بلندی - مراسمی که برای یادبود کسی برپا می شود

عمودی:

۱- بزرگتر - کشور آسیایی ۲- فساد - پایان - بوی رطوبت ۳- کِلک - نوعی هویج ۴- مادرآذری - بیهوشی - برش سینمایی ۵- عدد منفی - زائو ترسان - مکان - گیسو ۶- منظور - شهر مذهبی ۷- رفتار از روی ناز - خیابان ۸- نقاش - چیز - مگر ۹- کوچک ترین ذره - عادل ۱۰- تکرار حرف - از انواع بستنی - تکیه بر پشتی ۱۱- جهت - عقد - محصول صابون ۱۲- اثری از موریس مترلینگ - بالاپوش ۱۳- گندم سوده - راه میان بر - بازدارنده ۱۴- حقه - جایی در دریا که عمق آن اندک بوده و کشتی در آن جا به گل می نشیند ۱۵- خاک صنعتی - کج ۱۶- باب روز - واحد شمارش سیگار - مساوی عامیانه - آب عرب ۱۷- جراحت - پوشش - الم ۱۸- سلام - پشیمان ۱۹- وی - انشا - تعجب زنانه ۲۰- سرقت - کفگیر

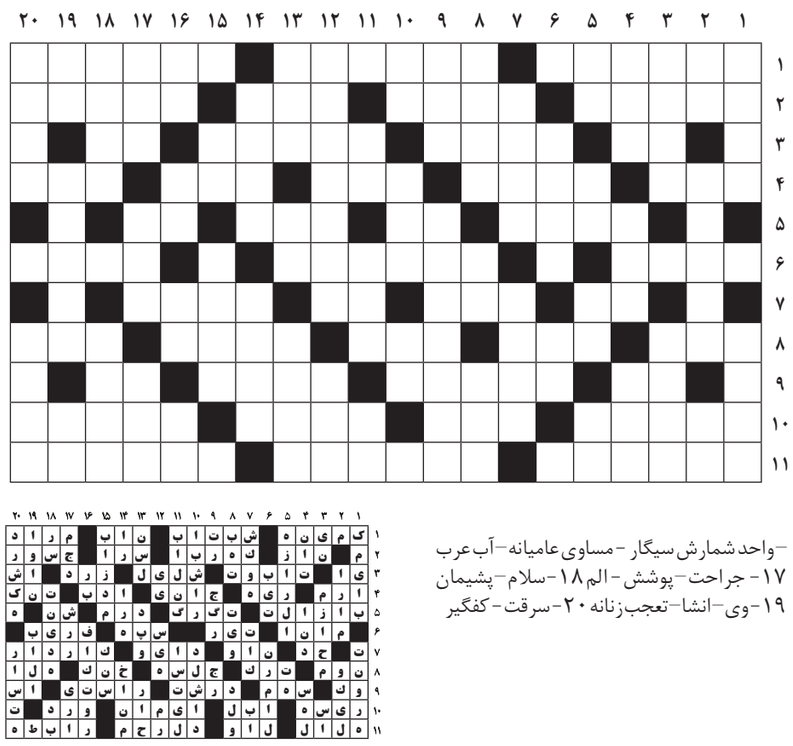

حل جدول شماره ۶۹۳۰

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- شبانگاه - نوعی پوست دباغی شده - پیشوایی کردن - بیشترین مقدار ۲- از گیاهان آپارتمانی زیبا که تحمل نور مستقیم آفتاب را ندارد - گزارش - دستور کار ۳- برگه دریافت کالا - بیماری کم خونی - بیماری ویروسی دستگاه تنفس - الهه اندیشه و هنر در اساطیر یونان ۴- رمق آخر - نویسنده صاحب سبک و فقید ادبیات ایران و خالق اثر دریا هنوز آرام است - نوعی پارچه نرم و پرزدار ۵- کمیاب - از درجات نیروی دریایی - شهری در استان فارس ۶- از حبوبات - پسر حضرت نوح(ع) - راه شاعرانه - تمدن مکزیک - اولین شهر تاریخی ما که در فهرست میراث جهانی به ثبت رسید ۷- ضمیری عربی - لباس بلند جلوباز و راحت برای خوابیدن - گلی آپارتمانی ۸- بی مذهب - نخستین امپراتور چین که دیوار بزرگ چین به دستور وی بناشد - بله روسی ۹- طراح - ترسناک - فرود آمدن - شیشه آزمایشگاهی ۱۰- یاری کننده - مغازه لباس فروشی - پیشرو قافله ۱۱- نافع - نوعی بیماری وبا - امت ها - از اجزای میز.

عمودی

۱- نبردار تش آلمان و نیروهای متفقین در جریان جنگ جهانی اول - قالب برشکاری فلزات ۲- خانواده ای از پستانداران گوشتخوار - سنگ چاقوتیز کنی ۳- شیمی کربن - شهرستانی در استان البرز ۴- دوستی - پوسیده و فرسوده ۵- از موجودات قرآنی - شهر باستانی دیدنی در جزیره کیش - شکم بند طبی ۶- کبوتر دشتی - انسان آرمانی و تاریخ ساز ۷- هر بخش از مسابقه تکواندو - مالی که در قبال آزادی کسی پرداخت شود ۸- فیلمی ساخته کریستوفر نولان - بیماری سبزی و آب آلوده ۹- شهری باستانی در منطقه خودگردان فلسطین - نوعی اسلحه کمری ۱۰- ضمیر حداقل دونفره - رودی در استرالیا - عیدویتنام ۱۱- عکس پا! - هراس - از اقمار سیاره مشتری ۱۲- فیلمی از مسعود کیمیایی - مخزن ثابت یا متحرک ذخیره سیمان ۱۳- از حروف یونانی - لباس سنتی زنان ارمنستان ۱۴- رمزها - تازه به راه افتاده ۱۵- اشعاری که در زندان سروده شود - نوعی فرش بدون پرز ۱۶- محل ورود - وسیله ای شبیه شانه برای قالی بافی - حس بویایی ۱۷- میوه تصفیه کننده خون - خانه ییلاقی مجلل ۱۸- از فرقه های مسیحیت - از مصالح ساختمانی ۱۹- قیمت - جوانمرد ۲۰- ارمغان - نمونه و سرمشق.
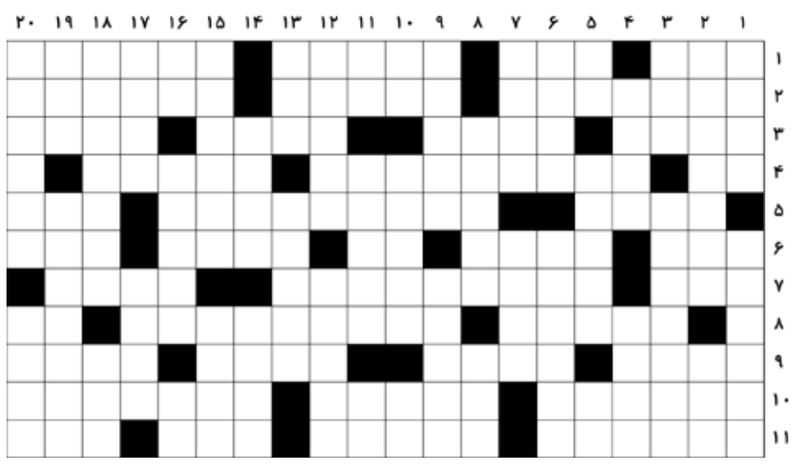
حل جدول شماره ۱۵۴